

FIGYELŐ

EGYÁLTALÁN NEM KRITIKA, JÓVAL INKÁBB NEKI

*Kántor Péter: köztünk maradjon
Magvető, 2012. 120 oldal, 2990 Ft*

Azon a júniusi estén, a Magvető szokásos könyvheti premierjén, ami szokásosan a Radnóti Színház lelkes és hűséges közönsége előtt tartatik évente, A DOLGOK NEHEZE című versét olvasta föl. Borzongató élmény volt, zsebkendőért kotorászott mellettem egy középkorú nő, végül csak elcsöppent az orráról a könny. A bemutatkozó könyvnek – vékony kis fekete kötet – ez a címe: KÖZTÜNK MARADJON.

És ahogy írom ezt itt, előbukkan egy másik élményem is, éppenséggel a Nyitott Műhelyből, amikor is Kálmán C. György beszélt a költőről gondosan, értőn és odaadással. Meg persze Dész László fűjt, így recseg a szív, így. Azon az estén az egyik barátom, Kántor Péter máskülönben régi és avatott ismerője, odahajolt hozzám, és azt súgta, ebben tiltás van, ebben a címben: KÖZTÜNK MARADJON.

Kicsit elcsodálkoztam, mert a köznyelvi fordulat inkább enged következtetni bizalmaskodó közelhajlásra, bennfentességre való csábításra vagy valamiféle ismeret, tudás, pletyka, kósza hír bizalmi fölöstására, nem pedig tiltásra. Korlátozásra talán igen, de a korlátot mi magunk eszkábáljuk, és a korlát a többieknek szól. Hogy tudjuk, de pszt. Oké, oké, értjük a dörgést. Te is tudod, én is tudom, de azért tudjuk csak mi ketten. A játék azonban az, hogy ennél többről van szó. Mintha máris Kántor lírájának, jóllehet még mindig csak a címnél téblábolok, a többrétegu jellemvonásához érkeznék, ahhoz a sajátosságához, ami éppoly megtévesztő, mint megejtő. Szóval hogy a dolgok neheze. A drabális Kristóf a nyakába vesz egy gyereket, egy olyan kicsit, semmi se dolgot, hogy átvigye oda, a túlpartra, mint például a szerelmet, mint egyebeket, és aztán persze megérti, hogy miféle nehezéket vett a nyakába.

A „maradjon köztünk” kérése leginkább a van és a lehetséges megszólítása, a lépkedő, szórakozottan ballagó vagy ordítva masírozó élet kérlelése, aminek mi mindahányan birto-kosai vagyunk, közös kis árnyékföldesurak a világi bérszámfejtésben, maradjon meg nekünk, szól hozzánk, face to face Kántor ezzel a címmel, amihez ragaszkodni lehet, ami a fontosság elemi igényével bírhat, ami nélkül már nem, de amivel még mindig, igen. Maradjon köztünk egy szó, titok, emlék, hírlelés, tartozzon hozzánk, ahogyan tudunk róla, hogy emlékezünk rá, és az emlékeinket gondozni fogjuk, mint a nagyanyánk sírföldjét a ferde ecetfák mellett. Maradjon meg köztünk, ami tagjaivá tesz egymásnak, rokonnak, barátoknak, társnak, polgárnak. Maradjon köztünk a múlt, maradjon köztünk – jó, ne vessen el egészen –, ami van, például a szürke mosta pesti táj, az egykori életekkel eljátszó lakások ódon léghuzata, a mozdulatok nyomában táncoló por szikrázása. A hiány. Az átkozott, nem múló fejfájás. Maradjon meg, ami a másikhoz vezet. És az is maradjon meg, ami hozzám vezet a másikat. Meglehetősen fellengzős sorok ezek, készséggel belátom. Mégse bánom, ha már így alakult, mert éppen ebben a belátásban, pontosabban egy hasonlóan patetikus megengedés alkalmában észlelném Kántor költői különlegességét. Amikor az értelmezés tétova vagy akarnok mozdulatsorával magyarázat tárgyává igyekszem tenni ezt a költészetet, amikor a lényegét mazsoláztatom, írom le, próbálom, úgymond, kitenni a kirakatba, tulajdonképpen csodás kis közhelyeket, könnyű bérlésű sematizmusokat és ezerszer látott, típp-topp paneleket sorakoztatok egymás után. Mosoly. Hogy mennyire mosolygok ezen. Bólogatás. Haj, hogy bólogatok ezen. Mint aki tudja, megtudhatta, mi marad köztünk.

A csapda az, hogy egyszerre köztünk maradt valami, igen, oké, ami kimondva semmi, tudva meg minden.

Azt mondtam egyszer – így vélekedtem – valakiknek, barátoknak, hogy Kántor nagy költő, és a lírája nagy költészet. A jelenkori magyar líra élvonala, kiemelt eseménye. Tartom is ezt,

hogyan is ne, mint aki biztos a nyeresben, maradjon köztünk, jobb híján tartom, hozzávetőleg tartom, egy könnyeden odavetett módosító szó beiktatásával tartom, mintegy mellékesen tartom, és persze azért tartom, mert lényegében, erre jöttem rá, nem tehetek mást. Így van. Ez nem sok. De kevés. Vagyis rengeteg. Ennyit tartani. Ahogy a profán, végeredményben, himnikus üzenet lesz, miközben nem és nem enged az intellektuális csabulásnak, sem a szürreál csinadattás kalandjának, nem enged a fogalmiság oly kifizető lírai maskabáljának. Merthogy mit csinál a festő Freud kapcsán a szerepverseiben. Hát épp az ellenkezőjét csinálja. A brutális lélekfröccsenések magyarázata pontos, nyugodt, egyszerű. Hogyan és mitől lesz egy ilyen kép. Csak úgy elmondja. Az irreális mellé úgy helyezi a reális magyarázatot, olyan magától értetődő módon, hogy ámulok. Nahát, kérlek, tényleg. S mégis milyen furcsa azt mondani, hogy mindeközben roppant fegyelmezett. Ez egy nagyon fegyelmezett séta, egy fegyelmezett ballagás a kezdődő emberi őszben, az élet folyamatos tanulásában, ez egy nagyon fegyelmezett beszélgetés. Vagy kerékpározás. Amibe néha azért belesétál, gondolom, műbőr retiküljét lóbálva, a félvak öreg néni. Vagy máris kettő. Kántor úgy beszél, hogy soha nem hangos. Meg úgy is beszél, hogy elhiszed, hogy helyetted is mondja éppen. Úgy figyel, hogy azt te is láthatod, talán láttad is. Ez az, ami köztünk marad.

Beszélgetős líra az övé, a beszéd hétköznapi alkalmát forgatja és alakítja, elmondom neked, te elmondod nekem, így és így. Keresetlen és közvetlen, már-már díztelen hang, hanem ám úgy használja a publicisztikusait, mint alig kevesen, s amibe mások versei oly sokszor rokkantak már bele. Az is titka, hogy az övé miért nem, mert persze sosem. Kántornál a verstérreláció, egymás mellé rendelések, függő és szolidarizáló gesztusok sokasága.

Közöm hozzá, viszonyom hozzá, vice versa. S ez ágas-bogas, sokszálú relációt úgy kezel, mint nyugodt, bölcs, kissé rezignált sebész a testi rendszert. Mikor varrom el. Mikor nyitom meg. Hát persze. Ez a szív, kérlek, dobog. Máj, némiképp duzzadt, nemdebar? Így néz ki a tüdő, édes öregem, kevesebbet kellene nikotinozni.

És aztán letisztítja. Kántor Péter a verseit szinte mániákusan letisztítja. A letisztultság pedig az, amikor nem az a kérdés, tudhattam volna-e másképp, hanem hogy így tudom, és ez van. Ennyi van.

Konzervatív költő? Ódivatú? Ha és amennyiben, én ezt nem tudom. De azért nem árt észrevenni, hogy mennyire rokon például Kukorelly hasonló indíttatású lírájával, hol konzervatív, hol nem, egyébként meg nézőpont kérdése. Hogyhogy nem, a lírai antihősök hőssökké válnak a szépen megterített boncaszalon. Persze, akadt már ilyen és ehhez hasonló hang a magyar költészetben. Jövünk a daltól, mint formától. Jövünk Szép Ernőtől, a megkerülhetetlen Tandorítól. De Kántor lírája további távlatokban is értelmezhető. Mert az újhaldas félistenek hangját is oldja, de egyáltalán nem hígítja. Tárgy, föld és empíria közelbe vonzza az Auschwitz utáni szó túlélői pózba dermedt, kristálykemény alakját. A világszél sepregette csillagközi metafrikusságot elbeszélő egyszerűség megvívta.

S lenne még egy tündéri jellegzetessége ennek a költészetnek, amit hirtelenjében a kérdezni tudás poétikájának neveznék. Tudjuk, a kérdés mint lírai tett mekkora dolog. A magyar költészet tele van ágaskodó, nagy kérdésekkel, nem is sorolom. A közelmúltból Orbán Ottó és Petri tudott így kérdezni, csakhogy amíg e két nagyágyúnál a kérdés teátrális – sokszor anti-teátrális, de teátrális mégis – gesztus volt, addig Kántornál a kérdés szervezőerő, a kérdés működtetőerő, a kérdés olyan, mint a vér, a vers hámszövetének alagútjaiban visz ilyen-olyan éltetőerőt. Én azt tanultam tőle, hogy nem a válaszáért kérdezzünk. Hanem mert szabadabbak leszünk általa.

És ez maradhat köztünk is, akár.

Maradjon köztünk, hogy kinél a nyers erő, kinél meg az intimitás ereje van.

Darvasi László

A „VIHARÁGYÚ” SZAVA

*Ady Endre: A világgóság lobogója alatt
Válogatta, szerkesztette, valamint a jegyzeteket
Vezér Erzsébet munkájának felhasználásával
összeállította Ferencz Győző
Nap Kiadó, 2012. 380 oldal, 2640 Ft*

Eörsi István írta meg, hogy amikor ő és Vezér Erzsébet, interjújt készítendő, fölkereste az idős Lukács Györgyöt, Lukács így üdvözölte az Ady-